

Najčešća pitanja i odgovori o PANTHEON konektor licencama

1. Zašto ste uveli konektor licence?

Odgovor: Zbog potrebe prava za korištenje naše programske opreme. Umjesto da pristupite preko PANTHEON interfejsa, pristupate preko vertikalnih aplikacija, za licenciranje mora biti konektor licence.

Razloge, zašto smo u Datalabu uveli konektor licence smo opisali u PANTHEON e-novostima u julu 2014:

»Softverske kuće su do sada zaračunavale obično na osnovu broja ljudi, koji koriste našu programsku opremu, a sve više se koristi unutar povezanih sistema i u širokim informacijskim integracijama. Online trgovina ne samo da omogućava integraciju u PANTHEON poslovni proces neposredno stotinama kupaca, već i dodatno smanjuje broj prodavača i s tim naših licenci. Poput bežičnog skladištenja. Softverska preduzeća među kojima Scilo i Karibdo: razum govori, da otvorimo svoje sisteme, tako ćemo se moći povezati sa okruženjem jer u to ubrzano investiramo, istovremeno tako pospješujemo vlastito propadanje kroz umanjenje prihoda. Prihodi će biti još raznovrsniji. Sve više funkcija će početi preuzimati inteligentni agenti (recimo prenos dokumenata, poravnanja, narudžbe...), mobilni uređaji mogu biti izuzetno korisni u preduzeću. A kako da „licenciramo“ robote – da ih tretiramo isto kao subjekte ili kao materijalizirane softverske objekte? SAP i Microsoft razmišljaju isto. Njihov odgovor je konektor licence, koji omogućava priključenje na bazu podataka i upotrebu poslovne logike bez korisničkog sučelja i prodaju ih za 50% cijene navedene licence. Usklađivanje nam djeluje pametno, naslovljava probleme, i za takve PANTHEON licence bismo zaračunavali 30% cijene od obične licence. Od 1. 7. do 31. 12. 2014 želimo testirati taj pristup te ga kao obaveznog uvesti 01.01.2015.«

2. PANTHEON ste reklamirali kao produkt otvorene strukture podataka i mogućih ekstenzija, ali sada zahtjevate plaćanje konektor licence.

Odgovor: Najprije da razjasnimo pojam: otvorena struktura nije besplatna (open ≠ free). PANTHEON ostaje otvoren, ali nije više besplatan. Do sada je bila upotreba baze podataka besplatna, od 1.7.2014 se plaća.

Zašto: sredinom 90-ih, kada se PANTHEON razvijao, bilo je teško predvidjeti kakav će biti napredak u razvoju narednih 20 godina, kao što su smart telefoni, aplikacije i na kraju korištenje PANTHEON-a preko brojnih vertikalnih rješenja. Da bismo nastavili da pružamo pravilan razvoj PANTHEON platforme, bilo je potrebno obaviti takvu upotrebu. PANTHEON struktura podataka još uvijek nije otvorena. Na razvojnom serveru su još uvijek besplatno i javno objavljeni svi podaci, uključujući uvid u kodu poslovne logike.

3. Zašto je korisniku potrebna konektor licenca za pristup svojim podacima? Zar podaci nisu vlasništvo korisnika i može da radi sa njima šta želi?

Odgovor: Podaci su vlasništvo kupca, ali je format zapisa vlasništvo programera. Tu nije toliko za same podatke kao za pristup do njih i njihovih formata. Ovo je u potpunosti u vlasništvu programera, stoga za njegov pristup bazi podataka se zapravo može naplaćivati. Pri odluci zaračunljivosti smo željeli da postignemo što veću pravičnost i fleksibilnost. Ukoliko se podaci rijetko prikupljaju (prikupljanje se ne ponovi svakih 48 sati) potom konektor licenca nije potrebna. Ukoliko su pristupi češći je jasna ekonomska logika i je ispravno, da se programeru za to plaća.

4. Šta će se dogoditi, ukoliko sistem utvrdi prisutnost veze na bazi podataka?

Odgovor: PANTHEON će prestati sa radom (sve licence) sve dok je na bazi prisutna veza od strane korisnika (aplikacije), koji nije prijavljen u PANTHEON.

5. Koliko konektor licenci nam je potrebno, ako imamo više vertikalnih rješenja sa različitim brojem korisnika? Da li je bitno da su od istog proizvođača?

Odgovor: Ako imate tri (3) istovremena korisnika za jedno vertikalno rješenje (X1), onda vam je potrebno tri (3) konektor licence. U slučaju, da imate još sedam (7) konektor licenci za drugo vertikalno rješenje (X2) i ujedno dva (2) korisnika koriste obje aplikacije, onda je na sistemu istovremeno $3+7-2 = 8$ korisnika, kojima je potrebna konektor licenca. Ko je developer/programer/ponuđač vertikalne aplikacije, nije važno.

6. Da li se može prebaciti sa MS SQL Enterprise Studiom (SQL EM) na korisničku bazu za pružanje podrške?

Odgovor: Ukoliko korisnik ima konektor licencu, podrška se ne mijenja. Ukoliko je nema, PANTHEON će tu vezu detektovati kao spoljnu licencu i prikladno reagovati. Mada upozoravamo, da podrška preko SQL EM do sada nije bila moguća na bezbjednim okruženjima kao što je npr. Cloud. Zbog toga smo još X godina ranije u PANTHEON ugradili većinu funkcionalnosti SQL konzole u funkciju Y, s kojom možemo zamijeniti upotrebu SQL EM. Što znači da je podrška, kao do sad moguća na način, da se priključite preko podrške na daljinu (Remote Desktop Support – ISL na partnerskom i korisničkom serveru) i pokrenete upit. Ova metoda je mnogo bezbjednija i za stranku prijatnija: nije potrebna VPN konekcija do SQL servera. Korisnik ima kontrolu nad stvarima koje podrška radi na korisničkoj bazi sl. Pošto su sve komande za administriranje SQL servera sa odgovarajućim autorizacijama omogućene, preko upita možete sa SQL EM, na svojoj bazi da pripremite skripte (većina funkcija SQL EM ima opciju »script to...«) i pokrenete ih, tako da promjena licenciranja ne utiče na sposobnost pružanja podrške. I još jedna napomena – administracije servera se obično rade van radnog vremena PANTHEON-a – što znači, da provjeravanje konektor licence praktično ne utiče na ovaj zadatak.«

7. Korisnik ima ME licencu i u slučaju da želi OLAP kocke da se vrte u Excelu, da li mu je potrebna konektor licenca?

Odgovor: Da, jer u suprotnom slučaju nema pristup podacima u PANTHEON-u. OLAP kocke se

zaista kreiraju upotrebom PANTHEON logike.

8. Nadovezujući se na gornje pitanje: ova kvota obuhvata sve spoljne izvještaje BI sistemi, ReportingServer, SharePoint dashboardi, i sl.

Odgovor: Da. Ovo očigledno nosi i poslovnu vrijednost, da ekonomika može lako opravdati konektor licencu.

9. Da li je potrebna konektor licenca, u slučaju, kad je na »grid-u« postavljen izvoz u Excel? Taj Excel je po logici takođe spoljna aplikacija.

Odgovor: Ne. Izvoz u Excel preko »grida« znači, da je korisnik bio prijavljen u PANTHEON i s ovim koristi PANTHEON licencu, kad je napravio izvoz i zbog toga konektor licenca nije potrebna.

10. Da li trebam konektor licencu ukoliko želim podatke analizirati u Excelu?

Odgovor: Ovisno o tome kako se podaci dobiju. Ukoliko se radi o izvozu iz PANTHEON -a u Excel, bilo preko izvoza iz tabele (gridlines) ili s konverzijom nekog ispisa u Excel pri tome licenca NIJE potrebna.

11. Šta ako podatke u Excelu dobijamo neposredno iz baze podataka preko ODBC veze?

Odgovor: Ako je u pitanju pristup bazi podataka, koji se pravi manje nego jednom u 48 sati I TO RADIMO IZVAN KORISNIKOVOG RADNOG VREMENA* konektor licenca nije potrebna, ukoliko je frekvencija veća, je konektor licenca potrebna. Ukoliko se podaci prikupljaju neprestano (ili visokofrekventno), je ekonomska korist očigledno jasna i je potrebno, da se za to takođe plaća i nama, koji brinemo za to da su podaci uređeni, dostupni, valjani, ... S konektor licencom do baze možete pristupiti bilo kada.

12. *Zašto izvan korisnikovog radnog vremena?

Odgovor: Izvan korisnikovog radnog vremena zato, jer će PANTHEON baza utvrditi, da je napravljena ODBC konekcija na bazi i će posljedično ugasiti upotrebu svih PANTHEON licenci (također i onih, koje su prijavljene u PANTHEON) dok ta ODBC konekcija ne bude prekinuta. S konektor licencom je dostup do baze bez prekida PANTHEON korisnika neograničen.

13. Kako ćete provjeriti frekvenciju prikupljanja podataka?

Odgovor: Provjera istog se može napraviti preko zapisa pristupa do SQL servera i tu ne bi radila tehnička rješenja, kako je vjerovatnost »false positive« sa sadašnjom tehnologijom SQL servera značajna. Radije bi apelirali na pridržavanje pravila, u slučaju sumnje na zloupotrebu, pa kasnije možemo provjeravati licencnu usklađenost.

14. Rečeno je, da je konektor licenca potrebna za prikupljanje i pisanje iz PANTHEON baze.

Prikupljanje je problematično, kako na primjer šifrant subjekata i artikala koriste svi programi, uključujući sa vertikalnim rješenjima. Da li je i ovdje potrebna konektor licenca?

Odgovor: Da. Također za prikupljanje podataka (npr. konto kartice) u PANTHEON-u je potrebna konektor licenca. To da su podaci u bazi i da su uređeni je »zaslužna« PANTHEON logika, stoga je ispravno, da takav program licencira svoje veze na bazu s konektor licencom.

15. Konačni kupac unosi narudžbe preko eksterne aplikacije (B2B, B2C...). Kako je s tim licencama?

Odgovor: Trebate toliko konektor licenci koliko će biti najviše istovremenih korisnika na toj B2B ili B2C aplikaciji.

16. Da li je u slučaju, ako se u ARES-u isprogramira izvoz podataka u neku drugu bazu, potrebna konektor licenca?

Odgovor: Ne, pristup do podataka preko ARES-a znači, da je korisnik u trenutku prijavljen u PANTHEON i s tim posljedično koristi PANTHEON licencu.

17. Korisnik ima CRM i želi imati podatke usklađene s PANTHEON bazom podataka. CRM se ne povezuje neposredno s PANTHEON bazom. Napravljena je ARES procedura, koja iz CRM baze prikuplja i zapisuje podatke u PANTHEON bazu i obratno. Da li je potrebna konektor licenca?

Odgovor: Nije potrebna u slučaju, ako je u trenutku izvoza podataka korisnik u ARES-u i koristi jednu PANTHEON licencu. U slučaju, ako je ARES namješten tako, da se baze sinhroniziraju samostalno (npr. preko trigger-a) je potrebna konektor licenca.

18. Korisnik ima poslovnicu u drugoj državi s drugom programskom opremom i je postavljen XML, preko kojeg se prenose podaci iz PANTHEON-a (dokumenti, artikli, subjekti...) ta druga aplikacija se ne povezuje s PANTHEON-om. Da li je u tom slučaju potrebna konektor licenca?

Odgovor: Ne, u koliko se XML kreira bilo iz PANTHEON-a (eSlog) ili ARES-a.

19. Preko SQL-a je napravljena procedura kojom se sinhroniziraju podaci između dviju baza. Da li je za to potrebna konektor licenca?

Odgovor: Da. Pretpostavljamo da se SQL vrši preko web interfejsa ili preko SQL zadatka. Zato korisnik nije prijavljen u PANTHEON i ne koristi licencu, stoga je potrebna konektor licenca.

20. Da li korisnici s mrežnom trgovinom koja se ne povezuje na PANTHEON bazu, nego preko ARES postupka radi XML izvoz podataka, trebaju konektor licencu?

Odgovor: U slučaju kada izvoz podataka preko ARES-a izvodi korisnik PANTHEON-a, konektor licenca nije potrebna. U slučaju kada je izvoz podataka isprogramiran i izvodi se samostalno, potrebna je konektor licenca.

21. Da li se uobičajeni PANTHEON korisnici (npr. AD) mogu povezivati na bazu izvan PANTHEON-a?

Odgovor: Neposredno povezivanje nije moguće jer je lozinka kodirana. U budućnosti će biti moguće povezivati na webservise također s PANTHEON korisnicima (time također i podržavati

njihove autorizacije).

- 22. Imamo program za komandnu liniju (command line program) za uvažanje podataka iz XML datoteke, koji se poziva iz PANTHEON-a. Da li se za dostup do podataka tog programa može koristiti licenca korisnika koji iz PANTHEON-a poziva taj program?**

Odgovor: Da, obzirom na to da je program napravljen kao DOS naredba, pretpostavljamo da taj program za povezivanje na bazu ne koristi PANTHEON-ove konekcije (kao npr. ARES postupci, koji uvijek koriste konekciju PANTHEON korisnika), zato je neovisan i stoga je potrebna konektor licenca.

- 23. Windows klijent za vertikalno rješenje. Navedeni nema licence na nivou vertikalnog rješenja i korisnici ga mogu opcionalno upotrebljavati, no zna knjižiti u PANTHEON bazi. Da li je u tom slučaju potrebna konektor licenca? U slučaju da jest, da li to spada u kvotu istovremenih korisnika PANTHEON licenci ili u kvotu konektor licenci?**

Odgovor: Da, radi se o jednakom rješenju kao i za bilo koju drugu tehnologiju i potrebna je konektor licenca.

- 24. Vertikalno rješenje vuče podatke preko mrežnog servisa (webservice) neposredno iz PANTHEON-a (samo čitanje). Vertikalno rješenje odlaže podatke na direktorij, administrator ih skuplja. Taj administrator u okruženju PANTHEON te datoteke uvozi u sistem. Administrator ima valjanu PANTHEON licencu. Podaci se uvoze preko DPA funkcionalnosti. Da li je za to potrebna konektor licenca?**

Odgovor: Da. Kada se radi o čitanju podataka i vezano uz to konekciju mimo PANTHEON-a (mrežni servis se prijavljuje preko SQL korisnika na PANTHEON bazu), licenca jeste potrebna. Licenca za administratora nije potrebna jer on preko ARES postupka uvozi podatke natrag u PANTHEON te je u trenutku uvoza u ARES-u taj korisnik prijavljen u sistem PANTHEON licencom.

- 25. Sistem ne koristi PANTHEON bazu, vrši jednokratni izvoz u X1 vertikalno rješenje i zatim iz X1 prerađeno u vertikalno rješenje X2, te nema neposredne komunikacije s PANTHEON-om. Sve podatke uvijek priprema administrator. Da li je za to potrebna konektor licenca?**

Odgovor: Da, za administratora je potrebna ukoliko je izvoz iz PANTHEON-a u X1 izvan ARES-a, a nije potrebna ukoliko je izvoz napravljen s ARES-om, tada klijent koristi svoju PANTHEON licencu.

- 26. U čemu je onda razlika da li administrator preko ARES-a priprema podatke ili da li ih vertikalno rješenje uzima neposredno iz PANTHEON baze?**

Odgovor: ARES znači zauzeta PANTHEON licenca. Vertikalno rješenje koje neposredno uzima podatke iz PANTHEON baze zaobilazi PANTHEON licencu.

27. Da li to znači da se ARES postupak, tj. podaci koje razmjenjujemo obavezno moraju postaviti izvan PANTHEON baze?

Odgovor: Ako želimo izbjeći konektor licencu za čitanje, da. To znači da podaci koje razmjenjujemo moraju biti izvan PANTHEON baze (tj. izvan Datalab licenčnih prava). S tim da to također znači kako ne smije biti okidača («triggera») npr. za održavanje referencijalnog integriteta koji bi na toj unutarnoj bazi posezali na PANTHEON bazu. Obzirom da i okidači također trebaju konektor licencu (djelatno su čitači). I gdje nisu ograničeni na »administratora«, nego ih potencijalno aktivira svaki korisnik vertikalne aplikacije, ovdje se radi o jasnom multipleksiranju –to jest toliko konektor licenci koliko korisnika ima vertikalno rješenje, koje aktivira okidače (čime opada racionalnost za model »administratora«).

---

28. Sistem (vertikalno rješenje) ima svoju bazu i svoju logiku i radi nezavisno od PANTHEON-a. Ima 50 korisnika, od kojih samo 5 podešenih autorizacija za knjiženje i razmjenu dokumenata sa PANTHEON-om. Sve ostalo radi operativno u drugom sistemu. Da li je potrebno u ovom slučaju imati 5 ili 50 konektor licenci?

Odgovor: Potrebno vam je onoliko licenci, koliko je istovremeno korisnika prijavljeno u PANTHEON. Ukoliko se svi korisnici ne prijavljuju direktno u PANTHEON funkcionalnost (ne pokreće stored proceduru ili druge logike ili pišu/čitaju u PANTHEON bazu podataka) onda vam je potrebno samo za broj korisnika koji koriste PANTHEON bazu (u gornjem slučaju 5). Ovo se još primenjuje: u slučaju, da se baza na serveru konstantno sinhronizuje sa PANTHEON bazom (recimo preko okidača/trigera) to znači, da se sa svakim unosom u bazu podataka istovremeno aktivira posebna akcija u PANTHEON bazi. To bi značilo, da u slučaju da svakom aktivnošću ostalih »ne PANTHEON« korisnik aktiviraju neku vrstu događaja u PANTHEON bazi i samim tim smatramo da mu je potrebna konektor licenca (stoga je potrebno 50 konektor licenci).

---

29. Mobilna prodaja ima administratora i recimo 500 putnika. Administrator je onaj, koji prije ulaska u sistem obrađuje podatke i jedini, koji komunicira sa PANTHEON-om. Vertikalno rješenje se u tom slučaju koristi isključivo za prikupljanje podataka i nema nikakve veze sa PANTHEON-om. To je po definiciji jedna konektor licenca?

Odgovor: U slučaju, da putnici nisu neposredno povezani na PANTHEON bazu podataka (off-line) onda je dovoljna jedna licenca samo za administratora. U slučaju, da neko od putnika poveže svoje podatke sa PANTHEON-om potrebna mu je konektor licenca.

30. Korisnik ima važeću PANTHEON licencu za sebe i rad na blagajni. Zatim uzme mobilni terminal, da na policama može da skenira bar kod na artiklima. Terminalom pristupa samo podacima, koji su prethodno pripremljeni u PANTHEON-u (zaglavlje narudžbi, linija se upisuje s terminalom). Da li je u ovom slučaju potrebna konektor licenca?

Odgovor: Ako je terminal povezan sa PANTHEON bazom podataka (on-line) u ovom trenutku korisnik može da isključi blagajnu, koju koristi neko drugi- zato je potrebna konektor licenca. Međutim, ukoliko terminal nije direktno povezan na PANTHEON bazu podataka (off-line), onda konektor licence nije potrebna.

31. Imaju li takođe i ostale softverske kuće sličan način licenciranja?

Odgovor: Microsoft Dynamics NAV, SAP R/3 portal licence... I to znatno rigorozniji.

32. Svaki dobar proizvod ima mnogo vertikalna. Krčenjem ekosistema provajder vertikalnih rješenja posljedično utiče na sam rast osnovnog proizvoda. Konektor licence se veoma teško mješaju u ovaj ekosistem.

Odgovor: Pogledajmo SAP ili Microsoft kao vjerovatno najrazvijeniji ekosistem. Oba imaju zbog toga konektor licence. Primjedba da »vertikale unapređuju osnovni proizvod« mogao bi da se pretvori u pitanje – dakle, one su za te svoje korisnike besplatne? Vjerovatno ne. Programer je u dobitku. Jer mu zbog korištenja PANTHEON logike nije potrebno programiranje svih IT dešavanja (ili za korisnika, ako je vertikalna razvijena na zahtjev) jeftinije.

33. Smisao vertikalnih rješenja nije u smanjivanju prodaje osnovnih licenci, ni u poboljšanju funkcionalnosti, koju Datalab zajedno sa partnerima može postići. Vertikale, koje isključivo "oponašaju" funkcionalnost implementiranu u ERP (sa ciljem smanjenja broja licenci) praktično ne znam.

Odgovor: Bile su. Dupliranje funkcija iz PANTHEON-a i njihovo prebacivanje na internet. Ili kupovina licence sa manjom funkcionalnošću i dopunjavanje sa ARES postupcima u licencu sa svim funkcionalnostima. Konektor licenca je nastala iz potrebe, jer samo na ovaj način možemo da obezbjedimo pravilan razvoj PANTHEON platforme u budućnosti.

34. Jasno je, da i vaš proizvod zahtjeva takozvanu konektor licencu. Ali ne i isključivo u obliku troškova, već kao gotov proizvod/interfejs, preko koga klijent može da koristi ERP funkcionalnosti u vertikalnim rješenjima. Na ovaj način i naravno to košta. Jer na kraju klijenti

sada sami plaćaju najmanje 1000-to izvođenje jedne te iste integracije. A ovaj interfejs se može definisati kao "istovremeni", "named user" ili kao "konektor".

Odgovor: Tako je, named user bi bilo drugo rješenje, ili bi donio više nezadovoljstva. Za korisnike troškove, za Datalab više prihoda, naš cilj je da u okviru datih mogućnosti pružimo optimalno rješenje za sve uključene.

35. Da li mogu (bar manji) klijenti sami da zahtjevaju rješenje tzv. "meke" veze, sa kojima niste više "online", već za integraciju i prenos podataka brine operater za jednu licencu?

Odgovor: Ovo se odnosi na dodatne troškove za programiranje, ali je onda neophodno usklađivanje cijelo vrijeme. Dakle, dodatni troškovi i više mogućnost za greške.

36. Logika PANTHEON-a je podjeljena između UI i T-SQL. Spoljni sistemi su uglavnom unos narudžbi ili predstavljaju zalihu između skladišta, ponekad kreiraju i račune. Zašto ne bi sproveli web servise ili standardne razmjene tabela, preko kojih bi mogli "spoljašnji" korisnici na jedinstven način da koriste logiku PANTHEON-a i na taj način izbjegnu potencijalne probleme zbog nepravilnog korištenja "core" funkcionalnosti? Mogućom saradnjom sa više programera vertikalna i njihovim pogledom na sam način komunikacije i na osnovu dobijenih informacija razviti neki univerzalni interfejs, koji bi standardno vršio razmjenu podataka. Umesto čestog plaćanja po nekoliko hiljada eura partnerima za "izradu" interfejsa, klijent bi kupio licencu za povezivanje koju već neko ima.

Odgovor: Jednom smo čak započeli sa kreiranjem web servisa u saradnji sa partnerima ali je projekat zbog neaktivnosti propao. Sada čistimo PANTHEON i prenosimo funkcionalnosti u stored procedure, koje će biti osnova za web servise (koji su uglavnom enkapsulirani pozivi stored procedure). Završetak radova je predviđen za 2016. Konektor licence obezbijediće nam prihod iz ove adrese, koji će biti iskorišten za podizanje kvaliteta ovog integracijskog programa i podrška za programere, koji je do sada bio pitanje slobodnog vremena i dobre volje. U proteklom periodu smo željeli da to pokrijemo preko članarine (membership fees), koje se u DEV programu na žalost nikada nisu ukorijenile do te mjere, da bi donijele neko značajno pokriće.
